



# SOCIALTJÄNSTENS INFORMELLA SKYDDSPRAKTIK

Emma Rindeskog

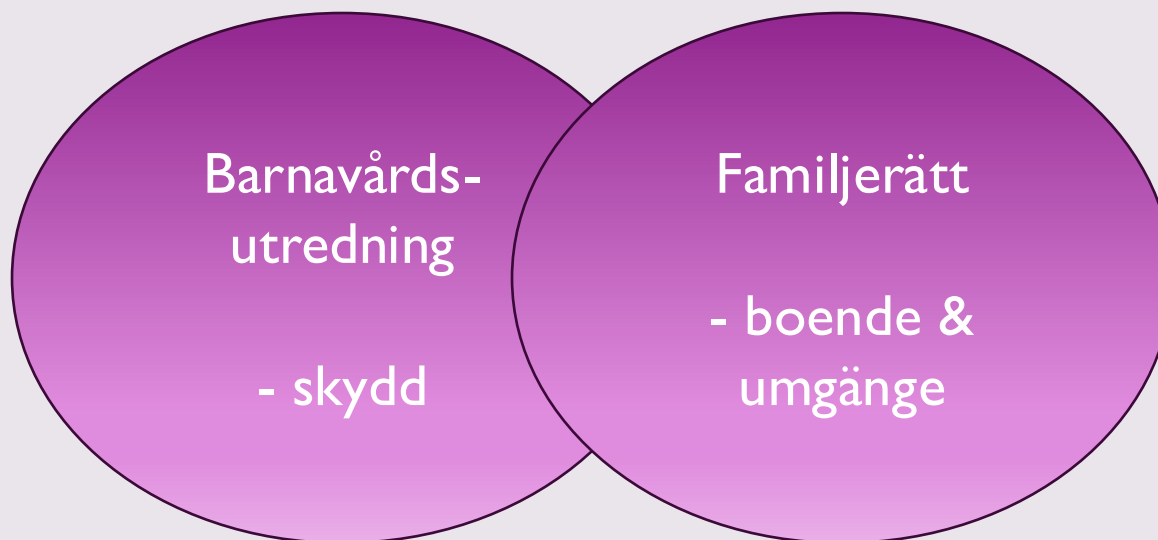
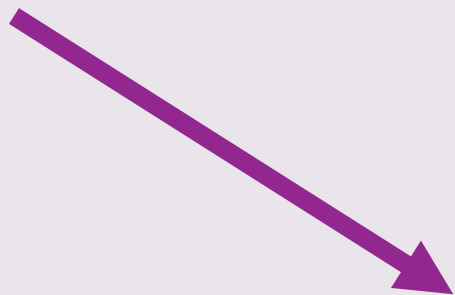
**Fokus: forskning i socialtjänsten**

6 mars 2025

# DAGENS PRESENTATION

- **Introduktion**
- **Metod**
- **Resultat**
- **Avslutning**

# STUDIENS BAKGRUND



”Utredningen avslutas med att Erik är skyddad genom boende hos mamma”



LUDVIKA  
KOMMUN



MALMÖ  
UNIVERSITET

# SOCIALTJÄNSTENS INFORMELLA SKYDDSSYSTEM

**En socialekreterares anteckning:**

”Pappa får information om sitt ansvar att skydda barnen [från mamma]”



# SYFTE OCH METOD

## En kvalitativ studie

### SYFTE

Att beskriva och problematisera det informella föräldraskyddssystemet:

1. När en förälder skyddar barnet från den andra föräldern.
2. När en förälder begränsas i kontakten med barnet

### METOD

Sex gruppintervjuer med utredande socialsekreterare  
Totalt 21 personer.  
Vetenskaplig artikel under granskning.

### METOD

Sex enskilda intervjuer med vårdnadshavare hittills  
**Öppet för fler att delta.**

Fokus på  
separerade föräldrar  
som har gemensam vårdnad  
om yngre barn

# SKYDDANSVARET "BOLLAS" MELLAN SOCIALSEKRETERARE OCH VÅRDNADSHAVARE

## **Socialekreterare:**

*"Du måste skydda ditt barn"*

*"Du är skyldig att skydda"*



# SKYDDANSVARET "BOLLAS" MELLAN SOCIALSEKRETERARE OCH VÅRDNADSHAVARE

## **Socialekreterare om vårdnadshavare:**

*"Ja, men jag vill att du säger, du ska bestämma hur...  
om barnet ska va hos mig eller inte' "*



# VEMS ÄR SKYDDANSVARET? VEM BESTÄMMER?

## **Socialsekreterare:**

*”... att man mer kan säga: 'Jag stöttar dig att göra det här. Men du måste bestämma' ... Vi kan ju egentligen **bara råda dem**”.*

*” ... **vi kan inte bestämma** ... det är upp till föräldrarna att besluta”.*





# VEMS ÄR SKYDDANSVARET? VEM BESTÄMMER?

## **Socialekreterare:**

*” Skulle man fråga föräldrar så tror jag att de flesta skulle säga att socialtjänsten bestämde att det skulle vara så här. Så att de uppfattar det nog så. Hur tydlig man än försöker vara och förklara, att inte vi kan bestämma nåt”.*



# SKYDDSBÖRDAN

**Ensam – lämnad av socialtjänsten**

**Stort ansvar**

**Rädd göra fel**

**Törs inte stå för beskedet att skydd**

**Påtryckningar**

*”Det blir ett väldigt **stort ansvar** på den ena vårdnadshavaren. ... Den **blir lämnad** i att ’nu måste barnet bo hos mig, för annars är den inte skyddad’”.*



# MOTSTÅND OCH ACCEPTANS



## Föräldrar som blir begränsade i kontakten med barnet:

- känner sig ifrågasatta som förälder.
- upptas av tankar på när de ska få träffa sitt barn nästa gång.
- gör motstånd: ”...’**du håller mina barn ifrån mig för något som jag inte har gjort**’”.
- kan ibland acceptera och förstå att det är inte lämpligt att barnet är hos hen utifrån det som har hänt.

# INTERVJUER MED 6 VÅRDNADSHAVARE

## **Tre mammor, tre pappor:**

Pappa 1 – kontaktbegränsad.

Mamma 2 – skyddande.

Pappa 3 – kontaktbegränsad med kort, övervakat umgänge.

Mamma 4 – växelvis boende fortsatte under utredningstiden. ”Skyddande”.

Mamma 5 – skyddande. Tingsrättsdom på helgumgänge fanns.

Pappa 6 – inte tillräckligt skyddande ledde till LVU.

# VÅRDNADSHAVARES MÖTE MED SOCIALTJÄNSTENS SKYDDSBUDSKAP

*”[De sa] att ’din skyldighet som förälder är att skydda ditt barn. Om du tror att hon skulle fara illa hos den andra vårdnadshavaren’”. (2)*

*” ... och fått till svar av handläggaren att jag som vårdnadshavare är ansvarig att skydda mitt barn’”. (5)*



# VÅRDNADSHAVARES MÖTE MED SOCIALTJÄNSTENS SKYDDSBUDSKAP

*”De sa: ’Barnet ska skyddas från dig’. De sa att vårdnadshavare har rätt att ta bort [barnet]”. (3)*

*”... socialen säger, att det är liksom gynnsamt att nu barnen skyddas ifrån [mig], att den andra föräldern har valt att ta de här stegen för att det ska vara gynnsamt för barnen”. (1)*



# SOCIALTJÄNSTENS SKYDDSLOGIK

*”Det var ju en sådan soc-utredning, och den lades ju ner med tanke på att de tycker att mina barn var skyddade ifrån att uppleva det som sägs, våld, som de säger. ...*

*De bedömde att barnen inte är i behov av nån mer skydd än att de inte har någon kontakt med mig, att det är det bästa för dem”. (1)*



# SKYDDANDE FÖRÄLDRARS ERFARENHETER

## **Pressad och rädd:**

*”Sen var ju han under hela utredningen väldigt... ja men på mig och så. Jag tror att de såg det så jag blev hänvisad till våldsmottagningen”. (2)*

*”Jag vet inte hur mycket jag i den situationen vågade prata heller [med socialsekreterare]. Jag visste redan att han kommer vara vansinnig på mig. Så. Jag är ju rädd för honom”. (4)*





# VEM STÅR FÖR SKYDDSBESKEDET?

## Skyddande förälder kan få meddela det:

*”Men det var som att sociala ville att jag skulle säga allt till henne, vi som var ovänner och inte hade pratat på ett och ett halvt år. **Att jag skulle sitta och upplysa henne, om det.** Då blir det ju ännu större klyfta. Då ska jag sitta och komma fram med de dåliga uppgifterna till henne. Då är det ju mig hon blir arg på. Istället för att sociala ska ta det, för det är ju de som tyckte det”. (6)*



# SOCIALTJÄNSTEN KAN INTE GÖRA NÅGOT

## Skyddande föräldrars erfarenhet:

- *Socialtjänsten har inte lagstöd.*
- *Socialtjänsten kan inte göra någonting.*
- *Socialtjänsten har ingenting med umgängesfrågan att göra.*



# SOCIALTJÄNSTEN FÅR INTE OCH BEHÖVER INTE

## Skyddande föräldrars erfarenhet:

”Det var ju de som skulle bestämma då. ... Men de menade att **de kunde inte bestämma** någonting heller för det var ju ingen LVU. Och då vill de inte lägga sig i. (6)

”... eftersom de såg att, 'ja men den här mamman skyddar sitt barn, så då **behöver inte** vi göra någonting’”. (2)



# KONTAKTBEGRÄNSADE FÖRÄLDRARS ERFARENHETER

## Upplevelse av bristande rättssäkerhet:

*”Och jag står där helt **oskyddad i processen**. För det som hände var förmodligen, jag vet inte, men ett missförstånd. ... Så man står där helt blottad och försvarslös. Fullständigt”. (3)*

*”Man känner sig **dömd utan att vara dömd...** av samhället”. (1)*



# KONTAKTBEGRÄNSADE FÖRÄLDRARS ERFARENHETER

## Att inte få gehör:

*”Jag var anklagad för något så allvarligt så det **spelade ingen roll vad jag sa**”.*

(3)

*”... och jag var ju rädd och sa att **'va då, ska inte jag få träffa mina barn nu under de här fyra månaderna eller ha nån kontakt med mina barn'**? ...*

*Och sen när väl utredningen lades ner så sa jag ju liksom det att **'ja, nu blev det ju precis som jag sa, nu blev man ju helt utan barnen under de här fyra månaderna'**. Nu har det gått ett år och helt utan [kontakt] ”. (1)*



# KONTAKTBEGRÄNSADE FÖRÄLDRAR VILL OCKSÅ SKYDDA

**Båda vårdnadshavarna vill skydda barnet, men för olika aspekter:**

*”... som jag sa i början på utredningen: **jag vill ju också skydda mina barn** ifrån det en annan säger de behöver skydd ifrån ´, men det har ju aldrig tagits upp. Nej. Det ligger aldrig någonting sånt i papperna från socialen. (1)*

# KONTAKTBEGRÄNSADE FÖRÄLDRAR VILL OCKSÅ SKYDDA

*”Det är den som är först över linjen som får skydda. Vad skulle ha hänt om jag hade tagit hem barnet på min umgängestimme, för att skydda barnet? ... Det fanns inte att jag kunde skydda mitt barn”. (3)*

## **Konfliktdrivande:**

*”Hon säger saker och jag säger saker och sen är **socialen i mitten**”. (1)*

# FÖRÄLDRAR HÄNVISAS TILL FAMILJERÄTTEN, OMBUD OCH TINGSRÄTT

*”Och hon [socialsekreteraren] hade sagt det här till mig att ’blir det problem framöver så är det familjerätten’”. (4)*

*”De säger att jag ska vända mig till familjerätten och advokaten och ta det i tingsrätten. ... Det var det som man fick för att kunna få någon kontakt med barnen. Så det var den vägen typ man skulle vända sig’”. (1)*





# FÖRÄLDRAR HÄNVISAS TILL FAMILJERÄTTEN, OMBUD OCH TINGSRÄTT

*”... utan att jag behöver vända mig till domstolen för att få ensam vårdnad för att då kunna skydda mitt barn”. (5)*



# KÄNSLOMÄSSIGA PÅFRESTNINGAR

**Vårdnadshavarna beskrev stora påfrestningar, oavsett deras position:**

*”Jag var i sån **stress** under hela den där perioden. ... Jag **varken åt eller sov**”. (4)*

*”**Paniken** över att inte få träffa barnen”. (1)*

*”Man är fortfarande i **fight or flight-tillstånd**”. (3)*

*”... Och då känner man sig lite **lurad**”. (6)*

*”Jag kände mig **ensam**. ... Det var jobbigt att ta alla de där besluten på egen hand”.*

(2)

*”haft det otroligt **turbulent** även under den här utredningstiden.” (5)*

# 1

## STUDIENS RELEVANS FÖR SOCIALTJÄNSTENS PRAKTIK

### För skyddande föräldrar:

”Socialtjänsten har ett stort ansvar för barn och unga” (Socialstyrelsen, 2023)

I praktiken:

Skyddsansvaret blir individualiserat - ett förväntat, personligt ansvar för den vårdnadshavare som i socialtjänstens ögon är ”okej” / ”trygg”.

(Åter)förskjutning av samhällets ansvar till familjen / individen – refamilisering



## 2

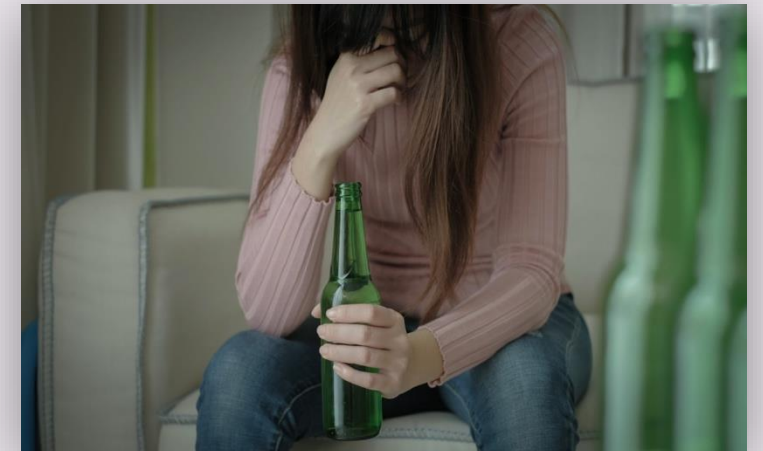
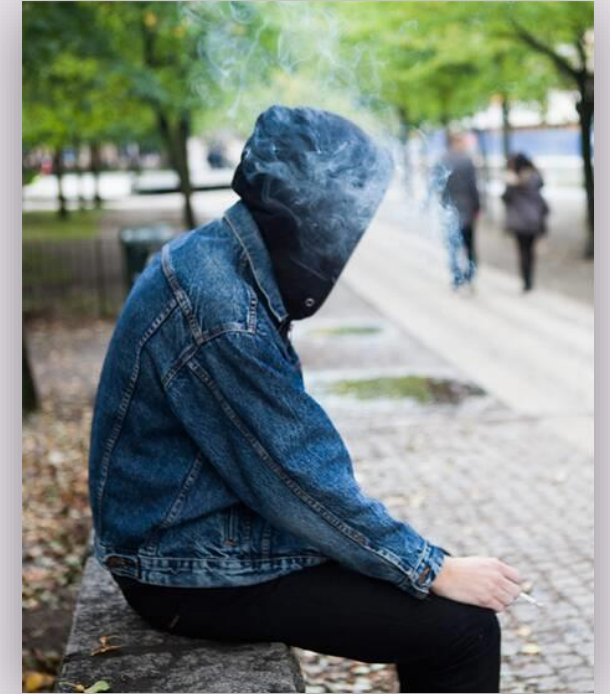
# STUDIENS RELEVANS FÖR SOCIALTJÄNSTENS PRAKTIK

### **Gällande föräldrar med konstaterad / dokumenterad riskproblematik:**

Socialtjänsten uddlös när formellt  
skyddsbeslut saknas.

Föräldrar hänvisas till andra myndigheter.

*”Det är heller aldrig så att det finns något som  
sätter ner foten för honom och säger att nu får  
du ta tag i dina problem”. (5)*



# 3

## STUDIENS RELEVANS FÖR SOCIALTJÄNSTENS PRAKTIK

**För kontaktbegränsade föräldrar med oklar, låg eller förnekad risk:**

- Rättssäkerheten hotas när kontaktbegränsningen vilar på
- en informell grund av råd och rekommendationer från myndigheten socialtjänsten
- utan möjlighet till prövning i domstol.



**Barnkonventionen:  
ARTIKEL 9**

Konventionsstaterna ska säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig prövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, bedömer att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa.

**Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna:  
ARTIKEL 8 - Rätt till skydd för privat- och familjeliv**

1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag

# 4

## STUDIENS RELEVANS FÖR SOCIALTJÄNSTENS PRAKTIK

### **För socialsekreterare:**

Komplexa utredningar.

Att arbeta med myndighetsutövning i ett lagligt tomrum.

Balansgång mellan socialrättsliga och civil/familjerättsliga systemet.



**TRÄFFAR DU  
VÅRDADSHAVARE  
I DITT ARBETE?  
SOM STÄMMER IN PÅ FÖLJANDE:**

- Har barn 0-12 år som utretts av socialtjänsten utifrån en orosanmälan
- Är skild
- Gemensam vårdnad

**Ta gärna flyers  
eller kontakta mig →**



**LUDVIKA  
KOMMUN**

# KONTAKT



**Emma Rindeskog**

Socionom / Doktorand

Malmö universitet

Ludvika kommun

[Emma.rindeskog@mau.se](mailto:Emma.rindeskog@mau.se)

**FORSKARSKOLAN FÖR  
YRKESVERKSAMMA I  
SOCIALTJÄNSTEN**



**MALMÖ  
UNIVERSITET**